

PS-I.431.1.6.2025

PROTOKÓŁ

KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej

w Ośrodku Pomocy Społecznej w Czerwieńsku, ul. Piłsudskiego 4.

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285).

Zespół inspektorów w składzie:

- 1. Krzysztof Frisoli** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 10-1/2025 z 23 stycznia 2025 r. – *kierujący zespołem inspektorów;*
- 2. Teresa Ozimek** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 10-2/2025 z 23 stycznia 2025 r. – *członek zespołu inspektorów;*
- 3. Małgorzata Rodak** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 10-3/2025 z 23 stycznia 2025 r. – *członek zespołu inspektorów;*

przeprowadził, w okresie od 06 lutego 2025 r. do 07 kwietnia 2025 r., kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Czerwieńsku (w dalszej części protokołu zwanego Ośrodkiem), w obszarze organizacji i funkcjonowania jednostki wiążącego się z realizacją zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług.

Inspektor wojewódzki Małgorzata Rodak była nieobecna w trakcie czynności prowadzonych w jednostce.

Czynności kontrolnych w siedzibie jednostki dokonano 06 lutego 2025 r. w obecności pani Beaty Przymus, Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku.

Ocenie poddano zagadnienia:

1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej;
2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych;
3. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym;
5. Warunki do realizacji zadań.

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę złożonych wniosków oraz akt świadczeniobiorców;
- analizę Uchwały Rady Miejskiej w Czerwieńsku w sprawie warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (...);
- analizę zapisów Regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku;
- analizę zakresu udzielanego wsparcia pod względem adekwatności do potrzeb klientów o ograniczonej samodzielności;
- analizę akt osobowych dyrektora i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych;
- analizę dokumentów udostępnionych kontrolującym w toku czynności dokonanych w siedzibie jednostki oraz dokumentację przekazaną przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku pocztą e-PUAP.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół inspektorów złożył pisemne oświadczenia, o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 1-20]

Dokonano na tej podstawie następujących ustaleń:

Ad. 1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej.**a) Usługi opiekuńcze**

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 50) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania mogą być przyznane w formie usług sąsiedzkich. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację i w miarę możliwości kontakty z otoczeniem. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Do oceny zagadnienia przyjęto:

- zapisy uchwały Rady Miejskiej w Czerwieńsku w sprawie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (...);
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli m.in.: podania, oświadczenia, decyzje administracyjne.

Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych, w tym usług sąsiedzkich.

Nie jest świadczona pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych realizowane było w oparciu o zapisy: Uchwały Nr 0007.24.2024 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 26 czerwca 2024r. w sprawie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usługi opiekuńczych z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz usług sąsiedzkich.

Ośrodek jest przygotowany do świadczenia usług opiekuńczych i je realizuje.

Rada Miejska określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również tryb ich pobierania. Określa również szczegółowe warunki przyznawania usług sąsiedzkich, ich wymiar i zakres oraz sposób rozliczania ich wykonania. Usługi opiekuńcze, w tym usługi sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznawane są po ustaleniu, że zachodzą przesłanki do ich udzielenia określone w ustawie o pomocy społecznej.

Rada Miejska w powyższej Uchwale określiła również, że usługi sąsiedzkie mogą być przyznawane jako wyłączna forma usług opiekuńczych osobom, które wymagają pomocy w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych lub zapewnieniu kontaktów z otoczeniem. Jeżeli osoba uprawniona do usług opiekuńczych wymaga także opieki higienicznej lub zleconej przez lekarza pielęgnacji usługi sąsiedzkie mogą być przyznawane równolegle z usługami opiekuńczymi świadczonymi w innej formie. Usługi sąsiedzkie mogą być przyznawane osobom, dla których wsparcie w postaci tych usług będzie miało charakter uzupełniający opiekę sprawowaną przez rodzinę oraz wspólnie niezamieszkającego małżonka, wstępnych i zstępnych. Usługi sąsiedzkie przyznaje się w wymiarze nie przekraczającym 14 godzin w tygodniu.

Osobom, których dochód nie przekracza 100% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone są nieodpłatnie.

Uchwałą z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz usług sąsiedzkich, po raz pierwszy uchwalono kwotę odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz usługi sąsiedzkie. Dotychczas kwota odpłatności była ustalana procentowo (125% - usługi opiekuńcze, 150% - specjalistyczne usługi opiekuńcze, 100 % - usługi sąsiedzkie) w zależności od minimalnej stawki godzinowej, o której mowa w ustawie o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Kwoty usług kształtowały się następująco:

- do 18 lipca 2024 roku koszt 1 godziny usługi opiekuńcze wynosił 8,46 zł;
- od 19 lipca 2024 roku do 31 grudnia 2024 roku koszty usług wynosiły:
 - usługi opiekuńcze - 35,12 zł;

- specjalistyczne usługi opiekuńcze 42,15 zł;
- usługi sąsiedzkie 28,10 zł;
- od 1 stycznia 2025 roku koszt 1 godziny wynosił:
 - usługi opiekuńcze - 38,13 zł;
 - specjalistyczne usługi opiekuńcze 45,75 zł;
 - usługi sąsiedzkie 30,50 zł.

Odpłatność za usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala się na podstawie wywiadu środowiskowego oraz zasad wynikających z tabeli odpłatności będącej integralną częścią uchwały.

Osoba zobowiązana do wnoszenia odpłatności za korzystanie z wymienionych usług może zostać częściowo lub całkowicie zwolniona z ponoszenia opłat.

Całkowite zwolnienie od opłat przysługuje w przypadku:

- posiadania znacznego stopnia niepełnosprawności;
- korzystania z co najmniej dwóch rodzajów usług w tym samym czasie;
- ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej, placówce wychowawczej, rehabilitacyjnej bądź leczniczej.

Częściowe zwolnienie od opłat przysługuje w przypadku:

- posiadania znacznego stopnia niepełnosprawności;
- ponoszenia stałych i udokumentowanych wydatków, których wysokość przewyższa 30% dochodu i zagraża egzystencji osoby samotnie gospodarującej lub rodziny;
- jedynym źródłem dochodu osoby, u której są świadczone usługi, jest zasiłek stały przyznany na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

W sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na dzień 31.12.2024 r. Ośrodek wykazał, że usługi opiekuńcze były świadczone 13 osobom. Z przedstawionej kontrolującym w dniu kontroli – pisemnej - informacji wynika, że w kontrolowanym okresie z usług opiekuńczych korzystało 14 osób. Z usług sąsiedzkich -1 osoba.

Ośrodek realizuje usługi opiekuńcze sąsiedzkie, we wszystkie dni tygodnia. W przypadku wystąpienia takiej potrzeby usługi świadczone są również w porze wieczorowej czy wczesnoporannej. Formy pomocy to np. rozpalenie w piecu, utrzymanie ciepła w mieszkaniu, kontakt z otoczeniem, bieżące zakupy. Nie są realizowane specjalistyczne usługi opiekuńcze z uwagi na brak zainteresowania taką formą wsparcia. W „Rejestrze wniosków o przyznanie świadczeń” brak było wniosków o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym zgłoszeń ustnych, telefonicznych czy w formie e-mail.

Analizie poddano - losowo wybranych 5 teczek klientów, którym w badanym okresie przyznano usługi opiekuńcze – co stanowi 36 % wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie. Klienci to osoby w wieku 66 – 91 lat. Dokumentacja zgromadzona w sprawie wskazuje na potrzebę przyznania wsparcia w formie usług opiekuńczych. 2 osoby posiadały orzeczenia Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności wraz ze wskazaniem określonymi w pkt.6 i 7 w zakresie korzystania z systemu środowiskowego wsparcia tj. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, a także stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, trzy osoby

posiadały zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia i potrzebie zabezpieczenia pomocy w formie usług.

Usługi opiekuńcze przyznane były na wniosek klientów na czas określony.

4 osoby miały własne świadczenia emerytalne z ZUS, 1 osoba korzystała z zasiłku stałego. 3 osoby były całkowicie zwolnione z opłaty, 2 osoby ponosiły częściową odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze stosownie do warunków zawartych w cyt. Uchwale oraz zgodnie z tabelą odpłatności.

W przypadku zmiany wysokości dochodu Ośrodek wydawał decyzję zmieniającą.

W decyzjach nie określono całkowitego kosztu usług realizowanych w danym miesiącu.

Zakres przyznanych usług był dostosowany do indywidualnych potrzeb klienta.

Osoby korzystające z tej formy wsparcia miały znacznie, bądź całkowicie ograniczoną zdolność samodzielności. 2 klientów prowadziło jednoosobowe gospodarstwa domowe, 3 klientów mieszało z członkami rodziny. Pracownik socjalny – w ramach wywiadu środowiskowego - dokonywał oceny potrzeb danego klienta w zakresie usług opiekuńczych oraz innych form wsparcia.

W wywiadach pracownik socjalny odnotowywał rodzaje wsparcia jakiego udzielał klientom. Powadzone są karty pracy socjalnej, w których pracownik socjalny odnotowywał przebieg pracy socjalnej prowadzonej z klientem. Klienci w decyzjach przyznających świadczenie mieli wyszczególniony zakres usług dostosowany do ich potrzeb.

Klienci korzystali z usług: 7 dni w tygodniu po 3 godziny (2 osoby), 5 dni w tygodniu po 2 godziny (2 osoby), 3 dni w tygodniu po 4 godziny (1 osoba). Klienci mieli wsparcie i pomoc ze strony członków rodziny (3 osoby) lub pomoc sąsiada (1 osoba). W przypadku jednej osoby rozpoczęto postępowanie dotyczące umieszczenia klienta w domu pomocy społecznej bez zgody (wystąpiono do Sądu o wydanie postanowienia w tej sprawie). Pracownik socjalny w sprawach klientów – utrzymywał kontakt z pielęgniarką środowiskową, lekarzem. Dostosowywał plan wsparcia do potrzeb klientów. Podejmowane działania i formy wsparcia odnotowane były w wywiadach środowiskowych.

Klienci w zależności od potrzeby otrzymywali dodatkową pomoc w formie m.in. zasiłku celowego na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych, specjalnego zasiłku celowego na żywność w ramach programu Posiłki w szkole i w domu, pomocy żywnościowej z FEPŻ.

Ośrodek zatrudnia opiekunki w ramach umowy zlecenia.

Zespół kontrolny ustalił, że Ośrodek zatrudnia 17 opiekunek, 1 pomoc sąsiedzką. Opiekunki prowadzą karty czasu pracy, w których określona jest data, czas i liczba godzin usług opiekuńczych. Wykonanie usługi potwierdzone jest podpisem podopiecznego bądź jego przedstawiciela ustawowego i zatwierdzone przez pracownika socjalnego.

[akta kontroli str. 208-293;587-590;632-635]

Zadanie realizowane bez uchybień.

b) Zasiłek stały

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 19 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 37 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie pozostającej w rodzinie – niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na 31.12.2024 r. z zasiłków stałych korzystało 55 osób. Na dzień kontroli – zasiłki stałe z tytułu niepełnosprawności pobierały 32 osoby (z wyłączeniem osób z zaburzeniami psychicznymi).

Analizie poddano wybrane losowo - z przedstawionej listy - akta 5 osób (tj. 16 % dokumentacji osób korzystających z zasiłków stałych) pod kątem pełnego rozeznania ich potrzeb. Osoby objęte tą formą wsparcia legitymowały się znacznym stopniem niepełnosprawności (1 osoba), umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (4 osoby). Osoby posiadające orzeczenia o niepełnosprawności miały wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Ponadto, osoba z niepełnosprawnością w stopniu znacznym miała wskazania do stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek stały. Dostosował wsparcie do indywidualnych potrzeb klienta.

Zespół kontrolny ustalił, że klienci, których akta poddano kontroli, to osoby w wieku: 35 - 49 lat, objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Osoby prowadziły jednoosobowe gospodarstwa domowe (3 mieszkały same), dwie osoby mieszkały z członkami rodziny. W wywiadach środowiskowych w planie pomocy w pozycji inne formy wsparcia pracownicy socjalni dokonywali wpisów o działaniach podejmowanych na rzecz klienta w ramach pracy socjalnej. Prowadzone były karty pracy socjalnej, w których pracownik socjalny wpisywał działania prowadzone na rzecz klienta.

W zależności od sytuacji klienci otrzymywali dodatkową pomoc, m.in. świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności z programu Posiłek w szkole i w domu, pomocy żywnościowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową, zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, zasiłek celowy z powodu niepełnosprawności czy długotrwałej choroby.

[akta kontroli str. 21-110; 582-586]

Zadanie realizowane bez uchybień.

c) Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

To jedna z przesłanek uzasadniających przyznanie pomocy określona zapisami art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Ma zastosowanie w szczególności do rodzin niepełnych i wielodzietnych. W systemie pomocy społecznej pojęcie bezradności

wiąże się z faktyczną bezradnością danej osoby, czyli brakiem umiejętności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb swoich i swoich najbliższych.

Ośrodek udziela wsparcia rodzinom z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym szczególnie w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.

Według danych przedstawionych w sprawozdaniu MRiPS-03 wg stanu na 31.12.2024 r. – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była powodem przyznania pomocy w stosunku do 12 rodzin, w tym 10 niepełnych i 2 wielodzietnych.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 r. – 19 rodzin, w tym 13 rodzin niepełnych i 3 rodziny wielodzietne;
- 2022 r. – 22 rodziny, w tym 11 rodzin niepełnych i 6 rodzin wielodzietnych;
- 2021 r. – 18 rodzin, w tym 11 rodzin niepełnych i 6 rodzin wielodzietnych.

Na podstawie przedstawionego przez Kierownika Ośrodka wykazu osób korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, Zespół kontrolujący ustalił, że – na dzień kontroli – z pomocy Ośrodka korzystało 12 rodzin, w tym 9 niepełnych, 2 wielodzietne, 1 rodzina tworzyła zarówno rodzinę wielodzietną jak i niepełną.

Wszystkim rodzinom świadczone prace socjalną, wszystkie rodziny objęto również pomocą finansową Ośrodka, w postaci zasiłku celowego, zasiłku okresowego, lub finansowania posiłku w szkole w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. 4 rodziny objęte były wsparciem asystenta rodziny, w 4 rodzinach została również wszczęta procedura niebieskiej karty, natomiast 3 rodziny dodatkowo nadzorował kurator sądowy.

Kontrolujący zbadali akta 5 rodzin korzystających – na dzień kontroli - ze wsparcia Ośrodka w tym zakresie, w tym 2 rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny (co stanowi 41,66 % dokumentacji rodzin objętych wsparciem w tym zakresie).

Były to osoby w przedziale wiekowym od 30 do 54 lat.

Zidentyfikowane przyczyny bezradności rodzin to przede wszystkim:

- samotne rodzicielstwo- rodzina niepełna;
- wielodzietność;
- problemy zdrowotne;
- zaniedbanie obowiązku szkolnego;
- problemy finansowe – bezrobocie;
- niskie kompetencje opiekuńczo - wychowawcze niezaradność rodzicielska.

Kontrolujący przeanalizowali także zaangażowanie pracowników socjalnych we współpracę z asystentem rodziny w czasie trwania asystentury. Ustallili - na podstawie udostępnionej dokumentacji, że współpraca pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym trwa przez cały okres pracy z rodziną i polega na stałej wymianie niezbędnych informacji, ustaleniu kierunku dalszych działań. Dokumentacja zawierała m.in. diagnozę sytuacji rodziny, karty pracy socjalnej - na podstawie których należy wnioskować, iż sytuacja rodzin była na bieżąco monitorowana.

Działania podejmowane w ramach pracy socjalnej były odnotowywane w karcie pracy socjalnej, choć trudno się odnieść czy praca była zindywidualizowana do każdej rodziny ponieważ zapisy były ogólne i identyczne w każdej karcie pracy socjalnej - o czym szerzej w zagadnieniu dot. pracy socjalnej.

[akta kontroli str. 446-517;618-631;690]

Zadanie realizowane bez uchybień

d) Zasiłek okresowy (pomoc udzielana z powodu bezrobocia).

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 38 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r. z zasiłków okresowych korzystały 53 rodziny, w tym z tytułu bezrobocia 31 rodzin.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 – 71 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 34 z tytułu bezrobocia;
- 2022 – 83 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 53 z tytułu bezrobocia;
- 2021 – 89 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 60 z tytułu bezrobocia;
- 2020 – 97 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 64 z tytułu bezrobocia.

Na podstawie przedstawionej informacji nt. świadczeniobiorców zasiłku okresowego wynika, że 19 osób z pośród 30 – objętych było wsparciem w przedziale czasu od 10 do 20 lat, pozostałe 11 osób w przedziale od 0 do 9 lat z czego 4 osoby po raz pierwszy zgłosiły się o pomoc do Ośrodka w 2024 r.

Nie wszystkie osoby wykazane na liście były w wieku produkcyjnym; 2 osoby osiągnęły wiek emerytalny - byli to beneficjenci, którzy najdłużej korzystali z systemu pomocy społecznej (jedna 20 lat, druga 19 lat). Odsetek osób korzystających z zasiłków okresowych z tytułu bezrobocia w stosunku do wszystkich osób pobierających zasiłek okresowy wynosił 58,49 %.; 14 osób pobierających ten zasiłek to kobiety, a 13 to mężczyźni.

Kontroli poddano - losowo wybranych 5 teczek klientów, którym w badanym okresie przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia - co stanowi 16,6% wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie.

Wszystkie osoby, którym przyznano zasiłek okresowy spełniały kryterium dochodowe:

- 3 osoby prowadziły samodzielnie gospodarstwo domowe - wysokość przyznanych świadczeń wynosiła odpowiednio 388,00 zł., 191,66 zł. i 54,92 zł.;
- 2 osoby prowadziły wspólne gospodarstwo z innymi członkami rodziny - wysokość zasiłku wynosiła odpowiednio 245,50 zł. i 171,50 zł.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Kontrolujący – na podstawie analizy udostępnianych akt - ustalili, że zasiłek okresowy był przyznawany na okres od 1 do 5 miesięcy.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek okresowy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

W badanym okresie poza świadczeniem w formie zasiłku okresowego, klienci uzyskali dodatkową pomoc w formie zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności w ramach rządowego programu Posiłki w szkole i w domu;

Podejmowane działania w ramach pracy socjalnej odnotowywane były w karcie pracy socjalnej i obejmowały między innymi:

- motywowanie klienta do podjęcia konkretnego działania tj. zatrudnienia, leczenia, terapii;
- współpraca z Urzędem Pracy;
- Informowanie o dostępnych usługach i możliwościach wsparcia.

Z każdym klientem – z 5 skontrolowanych - sporządzono plan pracy socjalnej, gdzie głównym celem było zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia lub zapewnienie kompleksowego wsparcia i poprawy jakości życia wszystkich członków rodziny. Określano cele szczegółowe oraz działania jakie należy podjąć w celu realizacji założeń planu pracy. Z żadnym - z objętych kontrolą akt osób - nie został zawarty kontrakt socjalny.

Ośrodek w 2024 r. zawarł 3 kontrakty socjalne część A oraz 6 kontraktów socjalnych część B. Poddano kontroli 1 kontrakt socjalny część B, gdzie celem głównym było: zwiększenie szans na rynku pracy i możliwość podjęcia zatrudnienia poprzez zdobycie nowych umiejętności i kwalifikacji. Kontrakt został w pełni zrealizowany.

Zdaniem zespołu kontrolnego Ośrodek rzadko wykorzystywał kontrakt socjalny jako narzędzie pracy socjalnej zmierzające do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

[akta kontroli str.518-567;589-602;603-617;691]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje podjęcie szerszych działań wobec dłuгоletnich beneficjentów pomocy społecznej w wieku produkcyjnym. Częstsze wykorzystywanie narzędzia jakim jest kontrakt socjalny w pracy socjalnej.

e) Praca socjalna

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności

i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

Ośrodek w 2024 r. zawarł 3 kontrakty socjalne część A oraz 6 kontraktów socjalnych część B. W pozostałych latach statystyka ta wyglądała następująco:

- 2023 – 7 kontraktów socjalnych część A, 11 kontraktów socjalnych część B;
- 2022 – 7 kontraktów socjalnych część A, 9 kontraktów socjalnych część B;
- 2021 – 0 kontraktów socjalnych część A, 0 kontraktów socjalnych część B;
- 2020 – 4 kontraktów socjalnych część A, 0 kontraktów socjalnych część B.

Z danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 za 2024 r. wynika, że 141 rodzinom została udzielona pomoc w postaci pracy socjalnej. 28 rodzinom udzielono wsparcia wyłącznie w postaci pracy socjalnej – co stanowi 19,8% rodzin, którym została udzielona pomoc.

Na dzień kontroli pracę socjalną w środowisku realizowało 5 pracowników socjalnych.

W wywiadach środowiskowych w planie pomocy w pozycji inne formy wsparcia pracownicy socjalni dokonywali wpisów o działaniach podejmowanych na rzecz klienta w ramach pracy socjalnej. Trudno nie ulec wrażeniu, że dokonywane wpisy były identyczne w każdym wywiadzie, tak więc nie jest możliwe ustalenie czy działania podejmowane wobec podopiecznego były zindywidualizowane i adekwatne do zgłaszanych potrzeb. Podobnie z prowadzonymi kartami pracy socjalnej, w których odnotowywane były wizyty w środowisku, podejmowane czynności oraz zrealizowane działania.

Dokonywane wpisy były nader ogólnikowe, nie dostarczały istotnych informacji, np.:

- analiza potrzeb: zrozumienie indywidualnych problemów i celów;
- informowanie o dostępnych usługach i możliwościach wsparcia;
- wsparcie emocjonalne: umożliwienie wyrażenia swoich uczuć i obaw;
- zwiększa zaangażowanie: motywowanie do terapii, wsparcia specjalistów itd.

Pomimo prowadzonej pracy socjalnej, aż 63 % beneficjentów zasiłków okresowych wypłacanych z tytułu bezrobocia jest długoletnim klientem pomocy społecznej.

Zdaniem Zespołu kontrolującego wskazane jest znalezienie nowego modelu pracy socjalnej, aby nie uzależniać beneficjentów świadczeń od pomocy społecznej. Praca socjalna winna być skierowana i prowadzona w taki sposób, aby pomóc osobom w przejściu od zależności do samodzielności.

Zgodnie z zapisem art. 3 ustawy o pomocy społecznej zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom marginalizującym osoby i rodziny, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracja ze środowiskiem.

[akta kontroli str. 571-578]

Zadanie realizowane bez uchybień. Sugeruje się natomiast podejmować szersze działania

w pracy socjalnej - częstsze wykorzystywanie narzędzi jakie daje ustawa w postaci kontraktów socjalnych. Podejmować działania, które wypracują trwałe umiejętności i strategię życiową u beneficjentów pomocy społecznej, i pozwolą im funkcjonować w społeczeństwie bez potrzeby stałej interwencji pomocy społecznej. Ponadto szczegółowe dokładne opisywanie w dokumentach działań podejmowanych w ramach pracy socjalnej.

Ad. 2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z art. 48 u.o.p.s. osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Zadania te – zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy – należą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Wymienione potrzeby stanowią minimum egzystencji, a Gmina zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej. Obligatoryjne formy zapewnienia schronienia i zasady ich udzielania, zostały określone w przepisie art. 48a ust. 1–10 cyt. ustawy. Udzielanie schronienia – w myśl art. 48a cyt. ustawy – następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz ogrzewalni. W związku z uzupełniającym się charakterem poszczególnych placówek i różnym zakresem świadczonych w nich usług, każda gmina powinna zapewnić możliwość udzielenia schronienia w każdej z form, nie tylko w zakresie wynikającym z rozeznaczonych potrzeb występujących w danym momencie na terenie gminy, ale także, biorąc pod uwagę potencjalne potrzeby, jakie mogą wystąpić, w tym zakresie w przyszłości. Gminy powinny się również wykazać gotowością do udzielania schronienia w tych formach.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- wybranych akt 5 klientów korzystających z pomocy z powodu bezdomności;
- umowy o świadczenie usług tymczasowego schronienia;
- dane z rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

Gmina - w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi - zabezpiecza tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych, w tym schronisku z usługami opiekuńczymi, noclegowni oraz ogrzewalni. Do Rejestru Wojewody miejsc udzielania tymczasowego schronienia nie zgłoszono wszystkich zawartych umów/porozumień. Nie ze wszystkimi podmiotami w których przebywają osoby bezdomne zawarło stosowne umowy. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w placówkach dla osób bezdomnych regulują zapisy Uchwały Rady Miejskiej w Czerwieńsku.

Gmina jest wpisana do Rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia pod pozycją 21. W rejestrze odnotowano wpisy dotyczące 3 podmiotów.

W toku czynności kontrolnych Zespół kontrolny ustalił, że – w badanym okresie – Gmina Czerwieńsk podpisała 4 umowy na zabezpieczenia schronienia dla swoich mieszkańców:

- z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło w Świdnicy (umowa nr 3/2022

z 10.01.2022 r.). Umowa dot. zabezpieczenia miejsc w formie Schroniska dla osób bezdomnych w Świdnicy, w tym z usługami opiekuńczymi - na czas nieokreślony;

- z Fundacją Razem w Świebodzinie (porozumienie z 05.09.2020 r.). Porozumienie dot. zabezpieczenia miejsc w formie Noclegowni dla osób bezdomnych w Świebodzinie – na czas nieokreślony;
- ze Stowarzyszeniem Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. (umowa z 07.09.2020 r.). Umowa dot. zabezpieczenia miejsc w formie Ogrzewalni dla osób bezdomnych w Gorzowie Wlkp. - na czas nieokreślony;
- z Fundacją Wzajemnej Pomocy Arka w Krzywej (umowa nr 2.01/25 z 02.01.2025 r.). Umowa dot. zabezpieczenia miejsc w formie Schroniska dla osób bezdomnych w Chynowie na okres: 01.01.2025 r. – 31.12.2025 r.).

Do Rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia nie zgłoszono umowy zawartej z Fundacją Wzajemnej Pomocy Arka w Krzywej.

Gmina nie zawarła umów/porozumień (brak informacji w Rejestrze, oraz w aktach kontrolnych) na zabezpieczenie schronienia z placówką, w których przebywały osoby bezdomne. Na dzień kontroli – 3 osoby przebywały w Schroniskach dla osób bezdomnych w Zielonej Górze (Caritas) i Poznaniu (Monar).

Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób w kryzysie bezdomności reguluje Uchwała nr 0007.245.2017 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 28.12.2017 r.

Ośrodek jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej, formach: tj. schroniska dla osób bezdomnych, w tym z usługami opiekuńczymi, noclegowni oraz ogrzewalni. Tym samym, świadczone usługi będą zawsze dostosowane do występujących potrzeb osób bezdomnych z gminy Czerwieńsk.

Ośrodek zapewniał osobom bezdomnym tymczasowe schronienie w placówkach dla osób bezdomnych stosownie do ich potrzeb.

Ośrodek - według danych ujętych w sprawozdaniu MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r., oraz na dzień kontroli udzielił pomocy z tytułu bezdomności 7 osobom.

Do analizy – pod kątem pełnego rozeznania potrzeb klientów – pobrano dokumenty 5 osób tj. 71 % osób bezdomnych, którym udzielono wsparcia. Zespół kontrolny ustalił, że pobierają oni świadczenia z pomocy społecznej w formie zasiłku: stałego, okresowego z powodu bezrobocia, celowego na zakup żywności z programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu, celowego na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych .

Analiza akt wskazuje, że:

- 4 osoby przebywały w schronisku dla osób bezdomnych;
- 1 osoba przebywała w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Osoby bezdomne przebywające w placówkach dla osób bezdomnych - były objęte pracą socjalną. Z analizy rodzinnych wywiadów środowiskowych wynika, że w ramach pracy socjalnej, były prowadzone porady indywidualne w zakresie wyjścia z bezdomności i usamodzielnienia, podjęcie leczenia odwykowego, motywowanie

do podjęcia terapii ds. uzależnień, kontynuowanie schronienia w placówce dla osób bezdomnych.

W okresie objętym kontrolą, Ośrodek nie zawierał z osobami bezdomnymi Kontraktów socjalnych. Osoby bezdomne były objęte indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – indywidualny program wychodzenia z bezdomności to wsparcie dla osoby bezdomnej polegające na rozwiązywaniu jej problemów życiowych, przede wszystkim problemów rodzinnych, mieszkaniowych i związanych z zatrudnieniem. Natomiast – kontrakt socjalny jest pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Ośrodek nie wykorzystał dodatkowej możliwości pomocy w postaci zawartego Kontraktu socjalnego z osobami znajdującymi się w kryzysie bezdomności. Z 2 osobami bezdomnymi przebywającymi w schroniskach zostały zawarte indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. Celami głównymi ww. programów była: poprawa sytuacji bytowej, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, podjęcie terapii uzależnień oraz aktywizacja zawodowa.

[akta kontroli str.341-404;405-407;443-446]

Zadanie realizowane z uchybieniami. Kierowanie osób bezdomnych do placówek – bez zawartych stosownych umów na zabezpieczenie miejsc. Brak zgłoszenia do Rejestru Wojewody miejsc udzielania tymczasowego schronienia – zawartej umowy z organizacją pozarządową na zabezpieczenie miejsc w formie schroniska dla osób bezdomnych. Zespół kontrolny sugeruje wykorzystywanie dodatkowych narzędzi pracy socjalnej z osobami w kryzysie bezdomności, m.in. w formie kontraktów socjalnych.

Ad. 3. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3, 5, 6 ustawy o pomocy społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123) gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej gmina powinna organizować i świadczyć specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzić i rozwijać infrastrukturę ośrodków wsparcia dla tej grupy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zadaniem jednostki jest rozpoznanie potrzeb klienta i opracowanie indywidualnego planu pomocy (planu pracy socjalnej). Wsparcie udzielane klientowi jest uzależnione od stopnia jego potrzeb, uprawnień, zasobów i możliwości.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- wybranych akt 5 klientów z zaburzeniami psychicznymi pobierających zasiłek stały;
- sprawozdania resortowego MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- sprawozdania resortowego MRiPS-06 stan na 31.12.2024 r.;
- danych Głównego Urzędu Statystycznego i Narodowego Funduszu Zdrowia za 2024 r.;
- dokumentów udostępnionych w toku kontroli.

Na koniec 2024 r. liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w gminie Czerwieńsk wynosiła - 579 osób (dane Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia). Liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w stosunku do liczby mieszkańców gminy (10.153 osób – dane Głównego Urzędu Statystycznego na 31.06.2024 r.) stanowiła ok. 5,70% populacji.

Na terenie miasta i gminy Czerwieńsk nie funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – gmina będzie kierowała swoich mieszkańców do Powiatowego Ośrodka Wsparcia Parasol w Zielonej Górze.

Z ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że rodziny w których przebywają osoby z zaburzeniami psychicznymi, są informowane o możliwości uczestnictwa w zajęciach w Powiatowym Ośrodku Wsparcia „Parasol”, która zabezpiecza potrzeby mieszkańców powiatu zielonogórskiego w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Powyższe nie znajduje odzwierciedlenia w rodzinnych wywiadach środowiskowych (brak adnotacji w dokumentacji) oraz w ramach prowadzonej pracy socjalnej. Na dzień kontroli, żadna osoba nie uczestniczyła w zajęciach ww. placówki.

Gmina Czerwieńsk nie realizuje zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kierownik Ośrodka ustnie wyjaśniła, że nie są świadczone SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi z uwagi na brak zainteresowania mieszkańców tą formą wsparcia. Do Ośrodka – w badanym okresie – nie wpłynął żaden wniosek o przyznanie tej formy pomocy.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym są objęte pomocą w formie zasiłku stałego. Udzielana pomoc nie zawsze była dostosowana do sytuacji i potrzeb klienta.

Kontrolujący ustalili, że – na dzień kontroli – spośród 41 klientów pobierających świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego – 8 osób (tj. 20%) posiadało orzeczenia Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodami chorobowymi 01-U, 02-P. 7 osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, 1 osoba w stopniu znacznym. Prowadziły samodzielne gospodarstwo domowe. Najmłodsza osoba na dzień kontroli – miała 30 lat, a najstarsza 79 lat.

Zespół kontrolny przeanalizował dokumentację 5 świadczeniobiorców (tj. 63%) korzystających z zasiłków stałych. Z analizy dokumentów wynika, że w badanym okresie poza zasiłkiem stałym, osoby te otrzymały również zasiłek okresowy, zasiłek celowy na zakup żywności w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”, zasiłek celowy oraz specjalny zasiłek celowy na niezbędne potrzeby życiowe. 4 osoby pobierały zasiłek pielęgnacyjny, 1 osoba - świadczenie uzupełniające 500+ z ZUS.

Z kontrolowanej dokumentacji (orzeczenia o niepełnosprawności) wynika, że w przypadku 1 osoby występuje konieczność stałej lub długotrwałej opieki w związku z ograniczoną

możliwością samodzielnej egzystencji oraz korzystania ze wsparcia z systemu środowiskowego w samodzielnej egzystencji. Natomiast wszystkie osoby mają wskazania do korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. 2 osoby wymagają uczestnictwa w terapii zajęciowej, 3 osoby zatrudnienia (praca lekka, praca w warunkach chronionych, wg wskazań lekarza medycyny pracy).

Wśród badanych, 1 osoba posiadająca znaczny stopień niepełnosprawności - w ocenie Ośrodka (adnotacja w aktach klienta) – wymaga pomocy osoby drugiej w codziennym funkcjonowaniu. Otrzymuje pomoc ze strony siostry, która z tego tytułu pobiera świadczenie opiekuńcze.

Praca socjalna była realizowana z wszystkimi klientami. W wywiadach środowiskowych, w zakładce praca socjalna – pracownik socjalny wskazywał jako plan pracy m.in.: wizyta, ustalenie sytuacji życiowej, zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej, informowanie o dostępnych programach wsparcia, przypomnienie o złożeniu wniosków o świadczenia, poprawa jakości życia, zwiększenie samodzielności, integracja społeczna, pomoc w zarządzaniu zasilkami oraz posiadanymi dochodami.

Osobom mającym wskazania do zatrudnienia oraz terapii zajęciowej – brak adnotacji w aktach klientów o podejmowanych działaniach w sprawie.

W przypadku 1 osoby w wywiadzie środowiskowym – wskazano na trudne warunki bytowe (mieszkanie zdewastowane, brak ciepłej wody, zimna woda poza budynkiem mieszkalnym). Z analizy dokumentów wynika, że w tym przypadku Ośrodek nie podejmował żadnych działań w zakresie poprawy warunków bytowych klienta.

[akta kontroli str. 294-340;408-411]

Zadanie realizowane z uchybieniami. Nie w każdym przypadku realizowana praca socjalna była adekwatna (do rozpoznanych) potrzeb klienta.

Ad. 4. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym.

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, w tym domu, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 16, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Ustawodawca uwarunkował, tym samym, skierowanie osoby do domu pomocy społecznej od rozpoznania jej możliwości funkcjonowania we własnym środowisku, z wykorzystaniem innych form wsparcia. Postępowanie w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej należy prowadzić bez zbędnej zwłoki, dla zapewnienia osobom wsparcia właściwego do ich potrzeb i bezpieczeństwa. W czasie czynności kontrolnych zagadnienie badano również pod kątem zabezpieczenia potrzeb osób kierowanych do DPS przed umieszczeniem w placówce.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 – stan na 31.12.2024 r.;

- sprawozdanie resortowe MRiPS-06 – stan na 31.12.2024 r.;
- wykaz osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2024 – 2025 oraz na dzień kontroli;
- informacje Dyrektora Ośrodka;
- dokumentację osób przebywających w DPS – analizie poddano dokumentację 5 osób (tj. 23%), które – w badanym okresie – przebywały w domu pomocy społecznej.

Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.

Kontrolujący ustalili, że gmina ponosi odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2024r. wydatkowano na ten cel kwotę 1.380.863,00 zł, natomiast na 2025r. zaplanowano 1.508.000,00 zł.

Zgodnie ze sprawozdaniem resortowym MRiPS-03 – stan na 31.12.2024 r. w domach pomocy społecznej przebywało 25 mieszkańców, za pobyt których częściową odpłatność ponosiła Gmina.

Gmina nie prowadziła postępowań w stosunku do osób zobowiązanych do ponoszenia odpłatności za członka rodziny umieszczonego w domu pomocy społecznej.

Z przekazanych kontrolującym informacji - na dzień kontroli - w domach pomocy społecznej przebywały 22 osoby.

W 2024 r. wpłynęły 4 wnioski o umieszczenie w dps, z czego 3 osoby zostały skierowane i umieszczone w placówce. Jeden wniosek został wycofany - opiekę nad matką przejęły córki przy wsparciu asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.

Na podstawie analizy rejestru wpływających spraw kontrolujący nie stwierdzili odmów skierowania do placówki.

Zbadano dokumentację 5 klientów, którzy na dzień kontroli przebywali w dps. Klienci to osoby w wieku od 70 do 94 lat. Osoby posiadały orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym (2 osoby), zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia (3 osoby). Klienci kierowani byli do placówki na podstawie wniosku. Wydanie decyzji o skierowaniu następowało w terminie miesiąca. W przypadku jednej osoby wniosek przekazany do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie o umieszczenie osoby w placówce został cofnięty. Powodem była potrzeba uzupełnienia wniosku o opinię psychiatryczną - ustalenie stanu zdrowia psychicznego osoby, co wiąże się ze skierowaniem klientki do odpowiedniego typu domu. Ośrodek oczekuje na ww. opinię. Klientka przebywa pod opieką córek, które naprzemiennie sprawują opiekę nad matką. Natomiast pozostałe decyzje (4 osób) wydane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie o umieszczenie w placówce wydawane były od jednego do czternastu dni od wydania decyzji o skierowaniu. Zespół kontrolny ustalił, że 1 osoba zamieszkała w placówce w dniu wydania przedmiotowej decyzji, trzy - w ciągu 9 dni od wydania decyzji o umieszczeniu.

Przed umieszczeniem w domu pomocy społecznej osoby miały zapewnione wsparcie ze strony członków rodziny (1 osoba). Korzystały z usług opiekuńczych (4 osoby). Osoby posiadały własne świadczenia emerytalne, jedna korzystała z zasiłku stałego. Kontrolowane wywiady środowiskowe zawierały informacje o przyznanych formach pomocy, sytuacji bytowej.

Zadanie realizowane bez uchybień.

Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, przeprowadzenia aktualizacji wywiadów oraz wydania decyzji administracyjnej.

Poddana kontroli dokumentacja – osób korzystających z usług opiekuńczych, zasiłków stałych, osób bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, kierowanych do domów pomocy – była kompletna. Zachowane były terminy określone przepisami prawa (data: sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, wydania decyzji administracyjnej). Wydany decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności. Pomoc była przyznawana na wniosek. Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście w siedzibie Ośrodka.

Zadanie realizowane bez uchybień.

Ad. 5. Warunki do realizacji zadania.

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 u.o.p.s) jako gwarancję odpowiedniej jakości usług i pracy socjalnej z osobą i/lub rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi adekwatnej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, poszanowanie godności i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwia również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów i społeczności lokalnej.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- dokumentacji, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Kierownika Ośrodka);
- akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych;
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy – stan na 30.06.2024 r.;
- sprawozdań resortowych MRiPS-03, MRiPS-06 stan na 31.12.2024 r.;
- oraz przeprowadzili oględziny obiektu oraz pomieszczeń OPS – korzystając z prawa nadanego w art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały i zarządzenia Burmistrza Miasta i Dyrektora Ośrodka w Czerwieńsku.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwieńsku działa na podstawie Uchwały Nr X/43/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy Czerwieńsk z dnia 21 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku. Uchwałą Nr 0007.26.2019 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 27 lutego 2019 r. przyjęto Statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku. W Ośrodku obowiązuje Regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku Nr 8.2020 z dnia 26 listopada 2020 r.

Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku posiada stosowne upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy (Zarządzenie Nr 0050.13.2020 Burmistrza Czerwieńska z dnia 03 lutego 2020 r.).

Warunki lokalowe Ośrodka stwarzają możliwości pełnej realizacji zadań oraz obsługi klienta. Ośrodek nie posiada barier architektonicznych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwieńsku zlokalizowany jest w parterowym budynku (z poddaszem) przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 4, w Czerwieńsku. W budynku funkcjonuje również Straż Miejska. Warunki lokalowe ośrodka są bardzo dobre. Ośrodek dysponuje 7 biurami, pomieszczeniem socjalnym, 2 toaletami (w tym 1 toaleta dla osób z niepełnosprawnościami), serwerownią, 3 pomieszczeniami gospodarczymi oraz 2 magazynami. Pracownicy socjalni zajmują 3 pomieszczenia biurowe (2 pokoje x 2 pracowników, 1 pokój x 1 pracownik). Biuro dla 1 pracownika socjalnego, jest również pomieszczeniem przeznaczonym do indywidualnych rozmów z klientem (przyjęć interesantów). Dyrektor Ośrodka oraz Główna Księgowa zajmują odrębne pomieszczenia biurowe. Budynek jest w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Podjazd do budynku dla osób z niepełnosprawnością ruchową jest odpowiednio oznakowany i widoczny. Budynek posiada 5 miejsc parkingowych, w tym 1 miejsce wyznaczone dla osób z niepełnosprawnością.

Ośrodek czynny jest w dni robocze: w poniedziałki w godz. 8.00 – 16.00, oraz od wtorku do piątku w godz. 7.00 – 15.00.

Ośrodek nie wyodrębnił rejonów opiekuńczych. Każdy pracownik socjalny realizuje pracę socjalną w środowisku w zależności do występujących potrzeb klientów, zgodnie z przypisaną funkcją tj.:

- ds. pierwszego kontaktu – 1 pracownik;
- ds. pracy socjalnej – 2 pracowników;
- ds. świadczeń przyznanych decyzją – 1 pracownik;
- ds. usług – 1 pracownik.

W Ośrodku prowadzony jest Dziennik korespondencji przychodzącej i wniosków pisemnych. Nie jest prowadzony Rejestr ewidencji wizyt osobistych i telefonicznych, ponieważ po przyjęciu takiego zgłoszenia – ustalany jest kontakt osobisty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania klienta.

Wszyscy pracownicy Ośrodka mają możliwość skorzystania z porad radcy prawnego w ramach wykupionego pakietu na platformie LEX, w formie telefonicznej lub email. Ponadto do dyspozycji pracowników pozostaje radca prawny zatrudniony w Urzędzie Gminy i Miasta Czerwieńsk, w godzinach urzędowania jednostki, w formie telefonicznej lub email.

Klienci mają możliwość uzyskania pomocy prawnej w budynku ośrodka zdrowia w Czerwieńsku, w środę (w godz. 8.00-12.00), czwartek (w godz. 13.00-17.00), oraz w piątek (w godz. 8.00-12.00). Ponadto klienci ośrodka, mogą skorzystać dodatkowo z pomocy prawnej w formie telefonicznej (w tym infolinii) lub email, z różnych instytucji pomocowych działających w sprawie (informacja dla klienta dostępna w ośrodku).

Na dzień kontroli Ośrodek spełniał określone zapisami ustawy o pomocy społecznej wskaźniki zatrudnienia pracowników socjalnych.

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust. 11 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ponadto ust. 12 wskazuje, że ośrodek pomocy społecznej musi zatrudniać w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Na dzień kontroli Ośrodek zatrudniał 5 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy. Każdy z pracowników socjalnych świadczy pracę socjalną i przeprowadza rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki. Średnio na jednego pracownika socjalnego przypadało 2.031 mieszkańców (liczba mieszkańców ogółem – 10.153 – stan na 31.06.2024 r. dane GUS) oraz 19 środowisk objętych pracą socjalną (łącznie 93 rodziny objęte pracą socjalną wg sprawozdania MRIPS-03 stan na 30.06.2024 r.).

Dyrektor Ośrodka oraz pracownicy socjalni posiadają kwalifikacje określone w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

Podczas czynności kontrolnych ustalono, że Dyrektor Ośrodka posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej oraz wymagany 3-letni staż w pomocy społecznej. Od 22.11.2006 r. świadczyła pracę na stanowisku p.o. Kierownika Ośrodka, od 15.12.2007 r. Kierownika Ośrodka, od 21.03.2019 r. Dyrektora Ośrodka.

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że wszyscy posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.

Pracownicy socjalni – zgodnie z przepisami – otrzymują dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.

Zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownicy socjalni świadczący – na dzień kontroli – pracę

w środowisku otrzymują w/w dodatek.

Wszyscy – zatrudnieni w Ośrodku – pracownicy socjalni świadczący pracę podnosili kwalifikacje zawodowe. Uczestniczyli w szkoleniach merytorycznych.

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie. Z analizy akt osobowych wynika, że w badanym okresie wszyscy pracownicy socjalni świadczący pracę w środowisku uczestniczyli w szkoleniach m.in. z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej, zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej, profilaktyki używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież, zasad przyznawania świadczeń pielęgnacyjnych.

Dyrektor Ośrodka – w okresie objętym kontrolą – również uczestniczył ww. szkoleniach merytorycznych. Żaden z pracowników nie uczestniczył w szkoleniach merytorycznych z obszaru ustawy o pomocy społecznej.

[akta kontroli str. 412-437;438-442;636-689]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje rozszerzenie zakresu szkoleń o zagadnienia związane z obszarem ustawy o pomocy społecznej.

Wnioski:

1. Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Zakres usług opiekuńczych był dostosowany do indywidualnej potrzeby klienta.
2. Osobom korzystającym z zasiłku stałego Ośrodek udzielał pomocy adekwatnie do rozpoznanych potrzeb.
3. Ośrodek w rodzinnych wywiadach środowiskowych i w aktualizacjach wywiadów dokonywał wpisów o udzielonym wsparciu klienta, jednocześnie zawierał informacje o sytuacji klienta.
4. Ośrodek realizuje wsparcie względem rodzin doświadczających bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
5. Ośrodek realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.
6. 63 % beneficjentów zasiłków okresowych wypłacanych z tytułu bezrobocia jest długoletnim klientem pomocy społecznej.
7. Dokonywane wpisy dot. pracy socjalnej były ogólnikowe.
8. Nie w każdym przypadku realizowana praca socjalna z klientem - była adekwatna do jego (rozpoznanych) potrzeb.
9. Ośrodek jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach.
10. Kierowanie osób bezdomnych do placówek – bez zawartych stosownych umów na zabezpieczenie miejsc. Brak zgłoszenia do Rejestru Wojewody miejsc udzielania tymczasowego schronienia – zawartej umowy z organizacją pozarządową na zabezpieczenie miejsc w formie schroniska dla osób bezdomnych.
11. Z osobami zmagającymi się z kryzysem bezdomności były zawierane indywidualne programy wychodzenia z bezdomności.
12. Na terenie gminy Czerwieńsk nie funkcjonuje środowiskowy dom samopomocy.

W przypadku potrzeby – gmina kieruje osoby zainteresowane do Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Zielonej Górze.

13. Gmina nie realizuje zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Brak wniosków o tę formę pomocy.
14. Gmina realizuje zadanie w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.
15. Ośrodek nie prowadzi postępowań w stosunku do rodzin zobowiązanych do wnoszenia opłaty na rzecz członka rodziny umieszczonego w dps (art. 103 uops).
16. Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Gminy i Miasta w Czerwieńsku oraz zarządzenia Burmistrza Czerwieńska i Dyrektora Ośrodka.
17. Warunki lokalowe Ośrodka są dobre. Stwarzają możliwości pełnej realizacji zadań. Nie występują bariery architektoniczne.
18. Ośrodek spełnia wymagany wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych.
19. Dyrektor Ośrodka oraz pracownicy socjalni posiadają wymagane na zajmowanym stanowisku kwalifikacje zawodowe oraz staż pracy, oraz podnosili kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach merytorycznych.
20. Pracownicy socjalni Ośrodka w badanym okresie nie podnosili kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach merytorycznych z zakresu pomocy społecznej.

Wnioski wymienione w punktach 8, 10 stanowią uchybienia.

Wnioski ujęte w punkcie 6, 7, 20 stanowią sugestie Zespołu Kontrolującego.

Za stwierdzone uchybienia odpowiedzialny jest Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzonej kontroli dokonano wpisu do książki kontroli znajdującej się w Ośrodku Pomocy Społecznej w Czerwieńsku, pod pozycją nr 18.

POUCZENIE

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto dyrektorowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku, drugi Burmistrzowi Czerwieńska, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wielkopolskim.

Kontrolujący:

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Krzysztof Frisoli

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Teresa Ozimek

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Małgorzata Rodak

Dyrektor Ośrodka:

DYREKTOR
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Czerwieńsku
mgr inż. Beata Przymus

Gorzów Wielkopolski, dnia 25.04.2025 r.

Czerwieńsk, dnia 12.05.2025 r.